

Midden februari 2021 raakte bekend dat komend academiejaar de ijkingstoetsen in meerdere opleidingen verplicht worden. Daarnaast werd ook ernstig nagedacht over verdere maatregelen, met bindende voorwaarden gekoppeld aan de bestaande ijkingsproeven als één van de prominente mogelijkheden. Dit is echter een zeer gevaarlijke evolutie die vanuit de studenten onder geen voorwaarde gedragen wordt. Het hellend vlak naar almaar strengere toelatingsvoorwaarden moet dan ook dringend rechtgetrokken worden.

Dat de ijkingstoets potentieel vertoont als oriënteringsinstrument staat intussen buiten kijf¹. Wanneer ze bij de studiekeuze als één element in een waaier aan adviserende signalen kadert, fungeert ze dan ook op haar best, ondersteund door andere adviezen maar in de eerste plaats toch vertrouwend op de zelfkennis van de student. Wanneer zo'n toets echter de toegangspoort wordt naar een opleiding, als bindende voorwaarde onder welke vorm dan ook, streeft ze haar doel ver voorbij.

Het is nochtans een nobel doel elke student vanaf het begin op het juiste spoor te krijgen. Wanneer gepoogd wordt dit te bereiken via bindende voorwaarde gekoppeld aan een ijkingstoets of een toelatingsproef, maakt men echter een grove denkfout. De groep studenten die sneuvelt ten gevolge van bindende voorwaarden gekoppeld aan een pre-academische proef, valt namelijk onvoldoende samen met de groep die een eerste jaar niet zou overleven. Het is dan ook naïef te geloven dat problemen van studieduurverlenging zouden opgelost worden door het hanteren van zulke instrumenten, die ontworpen zijn als indicatief hulpmiddel. Nochtans is net dát het grote argument om die bindende voorwaarden net wél in te voeren. Een potentieel talentvolle groep studenten wordt zo onterecht de deur gewezen, nog voor ze de kans hebben gekregen zich in gecontroleerde, representatieve en uniforme academische context te ontplooien en te bewijzen. Anderzijds zullen nog steeds individuen bestaan die probleemloos de drempel nemen die de bindende voorwaarden stellen, om dan alsnog af te haken na het eerste studiejaar omwille van een tekort in de resultaten. Dan is het duidelijk: de schade berokkend als verloren potentieel bij de eerstgenoemde groep studenten is dermate groot en valt onder geen beding goed te praten, dat het invoeren van bindende voorwaarden als sop de kolen absoluut niet waard is. Anders gezegd: wanneer het visnet ontworpen is voor de foute vis, zal men op de honger blijven zitten. Op geen enkele manier kunnen bindende voorwaarden een oplossing bieden voor de vraag waarop ze moeten antwoorden.

¹ Segers, F. (2019, 19 februari). Ijkingsproef burgerlijk ingenieur goede voorspeller studieresultaten. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/02/18/ijkingsproef-burgerlijk-ingenieur-goede-voorspeller-studieresult/>

Zo blijft zo'n toets een momentopname waarvoor een groot deel van de deelnemers niet slaagt (25,5% bij burgerlijk ingenieur en 41,6% bij burgerlijk ingenieur-architect in 2019²) terwijl in die groep studenten ongetwijfeld potentieel te vinden is. Wanneer deze studenten zouden worden geweigerd, wordt eenvoudigweg een denkfout gemaakt. Ook wanneer de vorm of inhoud van de ijkingstoets zou veranderen, zal steeds een groep ten onrechte de deur worden gewezen. Een deur die -voor alle duidelijkheid- ondanks de oprechte capaciteiten nooit voor hen open zou staan. Voor elke casus die vermeend vermeden kan worden waarbij een student meteen op het juiste traject gezet wordt, valt er een situatie te bedenken waarbij een student door zo'n systeem net achteruit wordt geduwd of afgeschrikt door de drempel der bindende voorwaarden.

Een student kan niet gereduceerd worden tot een cijfer. Bij de studiekeuze spelen dan ook meer aspecten mee dan in een datapunt opgevat kunnen worden, maar die vaak minstens even belangrijk zijn in de slaagkansen van de student, zoals studieattitude en motivatie in academische context en onder correcte ondersteuning. Op basis van zelfkennis over deze aspecten kan een student dan (al dan niet ondersteund door niet-bindende testen) een gefundeerde studiekeuze maken bij inschrijving in het hoger onderwijs.

Bindende voorwaarden koppelen aan de toegang tot een academische studierichting brengt bovendien enkele risico's met zich mee. Zomercursussen als remediëring zijn zo een mokerslag voor bijvoorbeeld studenten met een economische achterstand. De zomerperiode is broodnodig om de studies te kunnen betalen, maar wordt zo buitenproportioneel gehypothekeerd als stuiptrekkende reactie op een tekort op de ijkingstoets. Verplichte remediëringstrajecten tijdens het academiejaar zijn ook geen optie, vermits deze trajecten net kunnen interfereren met het reguliere curriculum en net meer schade kunnen berokkenen dan ze helpen. Ten slotte zal ook een hele groep besluiten niet te beginnen aan de gekozen opleiding, maar het jaar erna opnieuw proberen of enkele jaren later horizontaal in te stromen, wat in beide gevallen net leidt tot een verlenging van de studieduur. Dat kan niet de bedoeling zijn.

Vlaanderen heeft een geschiedenis van opmerkelijk open en inclusief onderwijs, waar een beperkte marge is voor mislukking. Laat ons dat zo houden. Laat ons vertrouwen hebben in de kunsten van de studenten om zich te herpakken, om zich te bewijzen wanneer dat het meest van tel is. Om boven zich uit te stijgen wanneer tijd de mogelijkheid heeft gekregen haar werk te doen. Laat ons vertrouwen hebben in de lesgevers, begeleiders en monitoraten. Zij zijn degene die het beste veldwerk verrichten en expertise hebben in kwalitatief bijsturen en bijspijkeren op hoog niveau. Zij hebben de expertise om studenten in de staart van het peloton een duwtje in de rug te geven waar mogelijk, bij te sturen waar gevraagd, of ja, desnoods zelfs uit de koers te halen waar het moet... Laat ons niet vervallen in bestraffen voorafgaand aan de feiten, maar net inzetten op informatie en vertrouwen. Ijkingsproeven zitten daar prachtig op hun plek, ze hebben heus geen bindende voorwaarden nodig.

² Fonteyne, L., Marconato, A., Trambuyzer, B., De Laet, T., Adriaens, M., & Melis, I. (2021, februari). Validiteitsrapport ijkingstoetsen 2020. VLIR.